

SLOVENSKI POROČEVALEC

JULIJ 1938

ŠTEV. 1

Zakaj izdajamo "Slovenskega poročevalca".

Politični razmere v katerih živimo so take, da ne more priti v javnost nobena poročila, nobena beseda, ki bi bila neljuba današnji vladni stranki. Cenzura je taka kot je bila samo še pod živkovičovo diktaturo. Cenzorji so vsak dan bombardirani z odleki, kaj se ne sme in kaj se mora pisati. Posebno je prepovedano pisati proti našemu najhujšemu sovražniku hitlerjevimi agentom in celotni nacistični propagandi. Ta tiškovna nesvoboda je v korist samo našim zakletim sovražnikom to je nemškemu in italijanskemu fašizmu.

Zato smo prisiljeni in smatramo za svojo dolžnost, da izdajamo "Poročevalca", v kateremga bomo priobčili take vesti, ki bi jih v vsaki najslabši demokratični državi svobodno objavili in prav tako tudi pri nas če bi današnja vlada izpolnila obljubo, da bo že v prven letu svojega vladanja dala politično zakon.

Izdajatelji.

JUGOSLAVIJA.

Pred spremembo vlade v Jugoslaviji?

Odločitev Anglije in Francije, da poseže ta na Balkan in v Podonavje in ustavita nemško ekspanzijo je odjeknila tudi v Jugoslaviji. Vedno bolj se vzdržujejo vesti, da bo prišlo do nove vlade, ki jo bo baje sestavil sedanji pariški poslanik g. Purić, oziroma, da bo on v sedanji vladi prevzel zunanje ministertvo. To bi pomenilo preusmeritev naše zunanje politike od fašističnih na demokratične države.

v tej smeri, Anglije pa soglašajo z event. tako spremembo. Naša država se nahaja v denarnih težavah in se je morala zateči k notranjemu posojilu, ker ga v inozemstvu ni dobila. Prijateljstvo in podpora, ki jo je Jugoslavija dala hitlerjevski Nemčiji ob Anschlusu se slebo rentira in niti v gospodarskem oziru nima naša država od tega prijateljstva nobene koristi. Zato je sledil tesnejša naslonitev na fašistično Italijo, ki se nahaja v precejšnji stiski in zato išče prijateljstva z Jugoslavijo.

Gotovo pa je, da je z defanitivno in iskreno spremembo naše zunanje politike in za zavarovanja naše neodvisnosti najboljše garancija enotna volja in dejavnost vseh demokratskih in domoljubnih sil v državi.

Sporesum med Hrvati in Srbi.

Sporesum med Hrvati in Srbi je vedno tesnejši. To kaže bližnje potovanje Meška v Beograd in pa shod SDK v zagrebški okolici, kjer se je bolj kot kdaj prej manifestirala srbsko-hrv. skupnost, ko so hrvatske in srbske množice korakale za hrv. in srbsko zastavo.

Protidraginjski shod

je bil prepovedan v Trbovljah, čeprav je rudarje draginja najbolj zadelo.

Katoliški mladinski tabor v Ljubljani,

je po izjaveh nekaterih vidnih predstavnikov JRZ imel glavni namen pokazati princu Pavlu in Stojadinoviću, da ima dr. Korošec katoliške Slovence za seboj in da slovenski del JRZ z uspehom pobija slovenski separatizem in vodi Slovence v tabor jugoslovenskega unitarizma. Ta namen je dr. Korošec tudi dosegel v prvi vrsti s tem, da je za ta politični cilj izkoristil mladinski tabor. Visokim gostom seveda ni znano, da je med desetisoči, ki so prišli na katoliški mladinski tabor veliko nezadovoljstvo proti politiki sedanjega vodstva slovenskega dela JRZ. Samo zaradi neodločnosti in opozicijskih katoliških voditeljev to nezadovoljstvo ne pride do izraza.

Zanimivo je tudi, da je generalštab naše vojske prepovedal sodelovanje na glavnem nastopu na Stadionu. Zaradi tega sta prvotno odpovedala udeležbo tudi princ Pavle in Stojadinović, pa sta na mnoge intervencije vendarle prišla.

Vodstvu prireditve se je v prvi vrsti posrečilo, da prireditveni dobila značaja slovenske narodne manifestacije. V sprevedu sta bili samo dve slovenski zastavi, (pri narodnih nošah), na Stadionu pa nobene. Slovenske zastave so bile namreč prepovedane.

Tekom vseh dni pa se je jasno videlo, da protičeška politika vodstva JRZ nima uspeha v katoliških Slovencih, kar so bili češki Orli povsod najbolj toplo pozdravljeni. Tudi oni niso zamudili trenutka, da ne bi utrjevali slovensko češko bratstvo, prepričevali slovenske fante v nujnost sodelovanja s Sokoli in delavskimi športniki proti Hitlerju in so celo pozdravljali Sokole, ki so odhajali v Prago.

Prišlo je tudi do spontanij demonstracij Sokolov proti slovenskim fantom, ki so imele čisto protiklerikalni značaj. Te demonstracije so Sokolu bolj škodovali kot koristile, razen tega pa so povečale prepad med obema taboroma in zato šle v račun vodstvu JRZ.

Ker je obesil slovensko zastavo,

na okno svoje pisarne med sprevedom slovenskih fantov je bil odvetnik g. dr. Regally, katoliški opozicionalec, arševnik. Njega so sicer takoj izpustili, toda zastavo je policija vzela. Bil bi res hud zločin, če bi ravno nasproti slavnostne tribune vésela slovenska zastava.

Razcep v ptujski narodno-obrambni akciji.

Ptuj je eno najbolj ogroženih slovenskih mest. Zato je tam tudi najprej zrastle med Slovenci zavest, da se je raznarodovalnemu hitlerjevskemu delu treba upreti in da se je treba boriti enotno. Že od februarja datira enotna obrambna akcija mladine, ki je po toplen sprejemu brošure Hitlerjevci v Sloveniji, po veliki manifestaciji za jugoslov.-čehoslovaško bratstvo ob obisku konzula g. Minovskega, posebno pa po anchlussu prešla v splošno in enotno narodno obrambno akcijo ob ustanovitvi narodnega sveta.

Neposredni povod za ustanovitev narodnega sveta so velikonočne hitlerjanske demonstracije sredi ptujskega mesta. Takrat so se zoružili predstavniki vseh političnih smeri in vseh organizacij v narodni svet. V njem so bili predstavniki nacionalistov (JNS, Sokola, Narodne obrambe) g. dr. Čalamun in drugi, predstavniki JRZ župan in predsednik JRZ g. dr. Remec, predstavniki delavstva predsednik Vzajemnosti g. Gabrijel, ter predstavniki ptujske mladine. Ta Narodni svet se je večkrat sestal in sprejel več važnih sklepov, med drugim je odposlal tri rešitve vsem merodajnim činiteljem z zahtevami slovenskega Ptujca. Vsem sestankom je prisostvoval zastopnik oblasti.

Delo tega narodnega sveta je bilo strankarsko čisto nepolitično, vse je družilo samo ena misel: le enotni bomo kos nemškemu veleizdatniškemu rovarjenju. To je najlepše pokazal sklep vseh sodelujočih, da se zahteva izločitev šestih v velikonočne demonstracije vpletenih nemških občinskih odbornikov, čeprav bi na njihovo mesto bili postavljeni izključno pristaši JRZ, kar se je tudi zgodilo.

Toda 28. aprila sta g.dr. Korošec in dr. Natlačen poklicala g.dr.

Remec v Ljubljano. Ko je po velikem oklevanju vendarle sklical g.dr. Remec za 12. maja sestanek Narodnega sveta, je na njem izjavil, da politična skupina kateri pripada (JRZ) ne more več sodelovati v Narodnem svetu, ker je pod vodstvom dr. Korošca osnovan v Ljubljani Narodni odbor, ki bo samostojno vodil narodno-obrambno delo katoliških organizacij.

Vsi navzoči so obalovali to vnašanje nesloge v narodno delo in sklenili, da bo narodni svet s svojim delom nadaljeval, da ne bo nasprotoval delu dr. Koroščevega Narodnega odbora, temveč skušal z njim sodelovati in da v Narodnem svetu še vedno zadrži prazna mesta za predstavnike JRZ in katoliških organizacij.

Vsi

Narodni sveti in Narodni odbor.

Takoj po Anshlusu se je vsa slovenska javnost zavedla velike nevarnosti, ki jo pomeni od sosedne Velike Nemčije in ne pripravljenosti, da bi se tej nevarnosti postavili v bran. Ta zavest je imela zanisel Narodnih svetov, v katerih bi se vse narodno-obrambne in ostale (gospodarske, vzgojne, kulturne in strokovne) organizacije vseh smeri (katoliške, nacionalistične in marksistične) posvetovala in sklepala, kako naj Slovenci zajezimo val nemške hitlerjevske propagande in otujčevanja slov. krajev in ljudi.

Izgledalo je, da se bodo Narodni sveti osnovali po vseh večjih krajih po celi Sloveniji. Posebno slovenski kulturni delavci so se zavzeli za to. V Ljubljani, Celju, Mariboru, Ptuju, Kočevju, urški Soboti itd. so bili sklicani sestanki in začeti razgovori. Toda že v centrih je akcija že v začetku zaspala, v najbolj ogroženih krajih pa so se taki odbori osnovali, toda v svojem delovanju se niso mogli prav razviti in razviti enotno obrambno delo vseh Slovencev.

Prvi vzrok je to, da je oblast postrani gledala to združevanje na narodne obrambe in n.p.r. glavnega iniciatorja dr. Fellacherja premestila iz Ljubljane. Glavni vzrok pa je zadržanje ofic. voditeljev katol. tabora, t.j. vodstva JRZ. Katoliški javni delavci so bili pripravljani priključiti se skupni akciji, ponekod so že aktivno sodelovali (n.p.r. ptujski župan dr. Remec). Toda na intervencijo dr. Korošca je bilo to sodelovanje zabranjeno in ustanovljen poseben Narodni odbor katoliških organizacij, ki mu je vlada obljubila velike podpore. Posledica tega je bila, da so vsi oostoječi Narodni sveti okrajani, njihovo delo oslabiljeno in da hitlerjevci zopet dvigajo glave.

Ustanovitev Narodnega odbora zagovarjajo ustanovitelji s tem, da katoličani v Slov. niso od prevrata skoraj nič naredili v narodno-obrambnem delu in da je potrebno, da prej nekaj pokažejo. Kakor je to resnično in zato Narodni odbor, če bo aktivno delal, korak naprej, je vendar znak, da gotovi krogi ne morejo spoznati pravih narodnih interesov, t.j. izglajevanja nasprotij, zasipanja prapodov med slovenskimi tabori in zblizanja in enotnosti v obrambi za narodov oostoj.

Kdor daj svoje lastne, ali strankarsko politične interese postavlja nad interese narodne celote, ta smrtno greši nad narodno bodočnostjo. Zato med katoliškimi kulturnimi delavci za ta Narodni odbor ni pravega navdušenja.

Kdo odloča v naši državi.

Dr. Fellacher, državni tožilec v Ljubljani, je sklical v Ljubljani Narodni svet vseh društev. Na zahtevo nemškega veleposlanika v Beogradu so ga takoj premestili iz Ljubljane, češ ni cenzuriral nekega članka, ki je ugodno pisal o koroških Slovencih. Nemški veleposlanik je zahteval premestitev v Srbijo, ban dr. Natlačen pa je "dosegel", da je dr. Fellacher moral "samo" v Celje.

"Hitlerjevci v Sloveniji" so bili zapljenjeni na zahtevo nemškega veleposlanika.

V Ptuju so aretirali sedem hitlerjevcev, ki so demonstrirali za

priključitev Slovenije k Veliki Nemčiji (veleizdaja?) (obesili hitl. zastave streljali s petardami, trosili letake). Na zahtevo nemškega veleposlanika so bili vsi izpuščeni.

Aretacije komunistov.

Sredi junija so bili aretirani Kardelj Edo, publicist iz Ljubljane, Maček Pepca, delavka v Ljubljani, Dienl Ranko, prof. iz Celja, Apih Milan, učitelj iz Celja, Zidanšek Miloš, pekovski pomočnik iz Maribora, Vrnuč Franjo, učitelj iz Slov. Gradca, Slender Slavko, zoročnik iz St. Pavla. Apiha dolžijo, da je pisal pismo nekemu političnemu jetniku v kaznilnico in omenil v pismu vse zgoraj navedene. Čeprav ni v tem nič čudnega, ker so vsi bili dolga leta v mitroviški kaznilnici, so vendar obtoženi, da so bili vpleteni v komunistično organizacijo.

Sorodniki aretiranih so se obrnili na razne ustanove in protestirali na raznih mestih, ker smatrajo, da gre za ponovni poizkus, da se bivšim polit. jetnikom onemogoči eksistenca. Aretirani so namreč (nekateri po 2-letni brezposelnosti) s težavo našli zaposlitev, sedaj bodo vsi zopet brez zaslužke. Tako se godi z poli. osumljenci in bivšimi jetniki na splošno. Čim dobi zaposlitev, ga policija za 2-3 dni na ta ali oni sum zapre in dotičnik je ob kruh. V šestih mesecih je bil lani nekdo sedemkrat zaprt in sedemkrat kot nedolžen izpuščen.

Aretacije Ljotičevcev.

Okoli 10. junija so bili aretirani mnogi Ljotičevci, med njimi radovljiški advokat dr. Triller. Obtoženi so, da so organizirali atentat na Stojadinovića in Korošca in izročeni sodišču.

Dvojna mera.

V sodnih zaporih v Ljubljani sta dve politični skupini. Ljotičevci, radi suma atentata, na dva ministra in komunisti radi nekega pisma. Komunisti ne smejo dobivati nobenih časopisov, fašistom pa je to po nalogu iz Beograda izredno dovoljeno.

Strah ima velike oči.

Pred začetkom mladinskih inantovskih dni je policija izvršila na več krajih preventivne aretacije. V Liški je aretirala 5 Ljotičevcev, v Celju več komunistov, v Ljubljani 3 komuniste in večje število Sokolov itd.

Obratne zaupnike razrešujejo.

V tovarni Saturnus v Ljubljani in v tekstilni tovarni v St. Pavlu je Danska uprava razrešila brez navedbe razlogov zakonito izvoljene ob zaupnike, čeprav so po zakonu zaščiteni.

NEMČIJA in AVSTRIJA.

V Avstriji veliko nezadovoljstvo.

Vsi inozemski listi (pri nas se o tem ne sme pisati) so polni vesti o velikem nezadovoljstvu, ki vlada v Avstriji po priključitvi. Posebno važno je nezadovoljstvo med avstr. hitlerjevci, ki so se razočarali, ker so vsa važna mesta dobili rajhovski Nemci. Posebna deputacija je protestirala pri Hitlerju proti temu stanju.

Nemški listi sami ne morejo skriti in priušajo grožnje (n. pr. Völkischer Beobachter) proti vsem, ki se ne morejo privediti na nove razmere in črn kruh.

Posebno razburjenje vlada zaradi preganjanja židov. Hitlerjevci trdijo, da je mednarodno židovstvo krivo za poraz v Čehoslovaški in za težko stanje Nemčije. Zato se je začel pogrom na žide posebno v Berlinu in na

Dunaju. Vsem avstrijskim firmam je bilo naloženo, da v 14 dneh odpustijo vse židovske nastavljenice.

Po poročilu agencije ETA je bilo samo 24. in 25. junija aretiranih na Dunaju 2000 ljudi.

Štirje protihitlerjevci umorjeni.

V Berlinu so bili sredi junija obglavljeni štirje protihitlerjevci. Lila Hermann je mlada intelektualka. Aktivno se je borila proti hitlerjevi diktaturi in uspela ustvariti v svojem kraju enotno protifašistično fronto socialističnih, komunističnih in katoliških delavcev. Gestapo je to odkrila in aretirala ogromno delavcev. Štirje voditelji tega gibanja so bili lani obsojeni na smrt: Lila Hermann, komunistka, Steidle, katoličan, Göritz, socialist in Lowatsch, tajnik strokovnih organizacij.

Lila Hermann je bila mati štiriletnega otroka, ki ga je nad vse ljubila. Obglavljena je bila ob času, ko v Frankfurtu zaseda kongres za zaščito nedoraslih otrok!

Žene proti SA. Agencija Reuter poroča, da so žene v Dorfgasse na Dunaju nabile skupino hitlerjevskih SA-četnikov, ker so nagnali neko Židovko, da jim mora oprati avto.

Poziv prijateljem Avstrije je izdala in podpisala cela vrsta najodličnejših francoskih politikov in drugih javnih delavcev. Podpisani pozivajo na pomoč Hitlerjevim žrtvam.

Zaradi nezadovoljstva v SA-oddelkih je moral priti v Avstrijo sam policijski general Dalnege. Doslej je bilo odstavljenih 40 SA-führerjev, ker so kritizirali novo oblast v Avstriji.

I T A L I J A .

Mussolinijev dan za Franka in resnično razpoloženje italjanskega ljudstva.

Mussolini je uvedel "Dan pomoči Franku", da bi dvignil razpoloženje za generala Franka. Kakšno je to razpoloženje v resnici, kažejo sledeči podatki iz zadnjih par mesecev:

Povsod po Italiji so se vršile zbirke za republikansko Španijo. Nabrano je bilo: v Milanu 10.000 lir, v Bologni 6.000, v Julijski Benečiji 5.500 lir itd. Vsega skupaj je bilo zbranih nad 70.000 lir in sicer v neprestani nevarnosti, da gre vsak darovalec zato v zapor. Italjanski emigranti v inozemstvu pa so zbrali nad 2 miliona frankov.

V Milanu, Trevisu, Bologni, Perugiji in marsikje drugod so bili razdeljeni letaki za republikance.

V mnogih krajih so se vršile demonstracije proti pošiljanju "prostovoljcev" Franku. V tovarni Breda/Milano/ je bilo poškodovanih 40 letal, v Turinu 20, v Neapolju so dan pred odhodom v Španijo zgorela 3 letala. V tovarni Piaggio so bili poškodovani že izgobovljeni motorji za letala, v Alfa Romeo /Milano/ je bilo uničenih 7 Capronijev - tako se vrste in množice sabotažna dejanja na orožju, ki je namenjeno generalu Franku.

Tudi sami "prostovoljci" se upirajo. V Toscolanu /Brescia/ se je uprlo 50 delavcev, v Faensi od 67 študentov 64 ni hotelo oditi v Španijo, v Mođeni se je pred odhodom v Španijo uprl 31. pešpolk, v Bologni je pred odhodom odpovedal pokorščino 61. pešpolk in velik del fašistične milice. Demonstracije žen proti odhodu njihovih mož so se vršile v Massa Carrara /80/, v Parmi /500/, v Kalabriji, v Speziji, Ferrari, Palermu itd.

Te akcije solidarnosti z republikansko Španijo so združene z ogromnimi žrtvami. Na tisoče ljudi je bilo v teh dvih letih zaprtih, konfiniranih in obsodjenih. "Veliki Neznanec" pa je kljub temu vedno večji in močnejši.

Italjanska avtarkija v Zagati.

Londonski "The Economist" daje sliko italj. produkcije in konzuma zadnjih let, ki kaže, da se avtarkično gospodarstvo ni obneslo. Žita se je v Italiji / v milijonih kg

/v 1000 qu/:

	1934	1935	1936	1937	1938
pridelalo:	63.000	77.000	61.000	80.000	60.000
uvozilo	4.691	5.493	5.337	1.782	-

Upoštevati je treba pri tem še prirastek prebivalstva in nam je takoj jasno, da Italija že prej ni pridelala kolikor je za preživljanje prebivalstva potrebno. Letos pa bo primanjkljaj še večji. Enako je z drugimi pridelki: živino, krmo, olivami itd. Italjani bodo morali jesti še bolj črn in koruzen kruh ali pa bo morala Italija več uvažati, za kar ja pa manjka denarja. Posebno za slučaj vojne bi bila v težkem položaju.

Zato se Mussolini tako trudi, da bi privezal nase Jugoslavijo, da bi iz nje v miru in vojni poceni ali na kredit uvažal žito in druga živila.

A L I J E L J U D S K
F R A N C I J A .

Ali je ljudska fronta razbita?

Neodločnost radikalskega in posebno socialističnega vodstva pri izvajanju programa Ljudske fronte, posebno pa neodločna politika glede Španije in devalvacija franka so vzrok nesoglasij med strankami Ljudske fronte. To so povečali še ukrepi Daladierove vlade (zapora španske meje, izpustitev cogoulerdev iz zapora, ponevna devalvacija). Vendar so netočne vse vesti, da bi ta nesoglasja vodila do razbitja Ljudske fronte.

Nesoglasja so samo med vodstvi ljudsko frontaških strank ker radikali in socijalisti odstopajo od programa Ljudske fronte. V množicah pa je Ljudska fronta trdna kakor še nikoli prej. Po celi Franciji se ravno sedaj vršijo lokalni in pokrajinski kongresi Ljudske fronte. Veseni se bo pa vršil nacionalni kongres Ljudske fronte, ki bo pokazal vso njeno moč in ki bo odločilno vplival na zunanjo politiko Francije, posebno v vprašanju Španije. Ogorčenje pri večini francoskega ljudstva nad politiko današnje vlade pa bo privedlo tudi radikalno in socialistično vodstvo k odločnejšim korakom.

Solidarnostna komisija francoske Ljudske fronte bo organizirala od 10 - 18. julija /za obletnico drž. vojne/ solidarnostni teden za republikansko Španijo.

Za parnik, ki je koncem junija odplul iz Francije v Španijo je bil nabranik za nad 350 ton živil.

Francoski vojaki v vojašnici Fourchambault so iz lastne iniciative zbrali 250 frankov za republikansko Španijo.

U - S - A .

Govor predsednika Roosewelta.

New-York, 30. junija 1938. Havas.

V govoru, ki ga je imel pred skupino pedagogov, je Roosewelt izjavil: "Na koncu koncev bo seveda zmagala demokracija. Za to nam jamči vzgoja, ki jo vi nosite v množice. Nobenega naroda ni moči večno držati v nevednosti in v suženjstvu.

Države, v katerih izročajo ognju cele knjižnice, iz katerih izganja je učenjske, rušijo univerze in kjer sta umetnost in literatura v krempljih cenzure, take države je treba smatrati za zaostale, za ovire napredku civilizacije.

Združene države imajo v prvi vrsti dolžnost varovati svobodo tiska in ustvariti trdno pribežališče večnim resnicam. Če je plamenom svobode sojeno, da bodo morali v drugih državah ugasniti, mi bomo pri nas doma te svete plamene venomer čuvali."

Govor predsednika Združenih držav je bil v ameriških množicah navdušeno sprejet.

Š P A N I J A

"Vzdražiti se pravi zmagati"

je g slo republikanske vlade. Ker so odstranjene mnoge slabosti in napake v org. armade in ker je tudi proizvodnja sredstev za vojno (orožja in hrane) povečana, da zadostuje za obrambo (za napad seveda ne), so vse govorice o zlomu republikancev netočne.

Trenutno je res le važno vzdržati, ker se po porazu Hitlerja glede Češkoslovaške, mednarodni dogodki razvijajo v korist republikanske Španije. Posebno ljudsko razpoloženje v Angliji in Franciji kaže, da se bo tudi špansko vprašanje obrnilo na boljše in da bo konec sramotne politike nevmešavanja.

Vrenje v nacionalistični Španiji.

Med španskimi nacionalisti narašča nezadovoljstvo nad vedno večjo oblastnostjo Nemcev in Italijanov v nacional. Španiji. Franko pa duši v krvi vsak poiskus odpora proti tujcem.

V Pampelonski trdnjavi je bilo zaprtih nekaj tisoč falangistov. Franko jih je dal zapreti, ker so nasprotovali njegovi izdajalski politiki napram Nemčiji in Italiji in radi krutega postopanja z baskiškimi katoličani. Uprli so se maja meseca, se oborožili in se umaknili v Pireneje, kjer so se utrdili. Toda italijanski in nemški bomniki so jih uničili.

O generalu Quelepu Uana se nič več ne čuje. Francoski listi uporno trdijo, da je bil na povelje generala Franka ustreljen.

Eden voditeljev falangistov gen. Vague je na nekem zborovanju imel govor, ki ga je prinesla "Diario de Burgos". Vague je ostro nastopal proti nemškim in italijanskim oficirjem in dobesedni izjavil: "Naši vojaki dobro vedo, kaj je treba storiti in se bratijo z ujetniki, ker čutijo, da se bodo nekega dne združili za skupen boj proti skupnemu sovražniku". Generala so takoj odstavili in zaprli.

S. S. S. R.

Poglej sovjetske diplomacije na mednarodni položaji.

Na volilnem shudu v Leningradu jr imel Litvinov red. ljeningradskim delavstvom velik govor, katerega glavne misli podajamo v naslednjem:

Mora nemške hegemonije. Ljudski komisar za zunanje zadeve je ugotovil, da je Evropa danes priča likvidacije političnega sistema, ustavrjenega po vojni. Nemčija po priključitvi Avstrije ograža Češkoslovaško, skušajoč ustvariti svojo znamenito "Mittelevropo". S tem se nad Evropo znova pojavlja mora vojaške in gospodarske hegemonije Nemčije. Zapadne države v sednjih letih niso delale nič drugega kakor to, da so venomer popuščale tretjemu rajhu, s čemer so na strano Berlina zahteve vedno bolj rasle. V zvezi z španskim vprašanjem je nemška nevarnost občutna tudi že na Pirenejih, prav tako tudi na Sredozemskem morju. Položaj Anglije in Francije se je v primeri z letom 1914. poslabšal, položaj Nemčije pa se je poboljšal.

Japonska nasilnost. Na Daljnem Vzhodu je slika enaka. Tam se zapadne velesile ne zoperstavljajo dovoljno japonski agresivnosti. Danes Japonska gruzi Washingtonsko pogodbo, ki tvori eno izmed najvažnejših pridobitev zapadnih velesil po svetovni vojni.

Senca Društva Narodov. Društvo Narodov je postelo blede senca tistega, kar bi moralo biti. Tudi tu se likvidira ena izmed važnih pridobitev svetovne vojne. Vsega tega so krive zapadne velesile, katerih politika v zadnjih letih predstavlja vrsto stalnih porazov.

Politika S. S. S. R. Sovjetska Zveza ne nosi nobene krivde zaradi nastalega položaja, ne more pa nikakor ostati ravnodušna ob vsem, kar se danes dogaja na svetu, zlasti pa ne zaot, ker je z osvojevalskimi načrti Nemčije neposredno prizadeta. Nemčija ne skriva svojega pohlepa po Ukrajini in celo po Uralu. V boju proti imperialistični politiki fašističnih držav je treba združiti sile vseh miroljubnih držav, da bi se tako ohranil mir.

Sovjetski pakt s Češkoslovaško. "Naša splošna politika mira nam seveda nalaga v prvi vrsti obvezo, da želimo mirno ureditev sporov, ki so nastali med Češkoslovaško in njenimi sosedi. Izogibljemo pa se strogo, da bi dajali kakršnekoli nasvete vladi Češkoslovaške, ki nas za to tudi ne vpraša, kajti mi zaupamo v njeno ljubezen do miru in smatramo, da je sama sposobna presoditi vprašanja, ki se tičejo njene notranje državne organizacije. Mislimo, da bo sama našla pametne meje, ki so v skladu z njenim prestižem, z njeno suverenostjo in njeno neodvisnostjo". Po teh besedah je

Litvinov prešel na

špansko vprašanje. Dejal je, da je sovjetska vlada stopila v londonški odbor za nevmešavanje v upanju, da bo ta zares preprečil inozemsko intervencijo. Na žalost pa dela ta odbor le v korist generala Franka. "Sovjetska diplomacija je izdala poziv, naj bi se povzele kolektivne mere, ki naj bi rešile človeštvo pred novim svetovnim klanjem. Naš poziv je zadal ob gluho ušesa. Zato sovjetska vlada odklanja odgovornost za nadaljni razvoj dogodkov."

Zakaj zapadne velesile omahujejo? V nadaljnjem je Litvinov odgovoril na vprašanje, zakaj agresivne fašistične države ne naletijo na odpor demokratičnih držav. Takih pojavov si ni mogoče pojasniti zgolj z zmotami diplomacije. To vprašanje ima globlje razredne vzroke, "je dejal Litvinov "da bodo delavci, kmetje, malomeščani, ki jih je bridka izkušnja povojnih let izučila, po novi vojni bolj vstrajno branili pridobljene postojanke in da si jih ne bodo dali iztrgati iz rok. Nadalje je v vladajočih razredih zapadnih velesil precej ljudi, ki naivno mislijo, da je fašizem res trajen jez proti delavskemu razredu. Ker pa so ravno agresivne države jedro fašizma, obstoja nevarnost, da bi vojaški ali pa že zgolj diplomatski poraz agresivnih držav pomenil poraz fašizma in uničenje umetnega jezua proti delavskemu gibanju". Litvinov ni zanikal, da so tudi med meščanstvom zastopniki drugih naziranj. Čeprav se taka buržuazija ne odreka svojim interesom, se vendar zaveda, da je treba v prvi vrsti braniti narodno neodvisnost in občečloveško kulturo. "Razlika med tema dvema mnenjema nam pojasnjuje protislovje, ki obstoja med posameznimi buržuaznimi političnimi činitelji Francije, Anglije, Amerike in drugih kapitalističnih držav".

O D V S E P O V S O D :

Dr. Jurij Adlešič v Ameriki.

Koncem maja je obiskal ameriške Slovence ljubljanski župan dr. Jurij Adlešič. Slovenski tednik "Naprej", ki izhaja v Pittsburghu je posvetil temu obisku uvodnik v katerem pravi:

"Župana bele Ljubljane, ljudskega zastopnika glavnega mesta Slovenije bi mi v izseljeništvu in v novi domovini radi sprejeli z odprtimi rokami. Okoliščine pa, v katerih pride dr. Adlešič so povsem drugačne, kakor je bilo to pred sedemnajstimi leti, ko smo z radostjo pozdravljali tedanjega ljubljanskega župana dr. Periča, ki ga ni več med živimi".

Tak, od ljudstva izvoljeni župan pa dr. Adlešič ni, ker je "iz Beograda dekretiran, brez volitev ustoličen komisar, kateremu naslov župan nikakor ne pritiče. Ljudskega zastopnika, pravega izvoljenega župana pa bi radi pozdravili, komisarja belgrajskega režima, zastopnika one vlade, ki pomaga Hitlerju in Mussoliniju in ki tudi doma v deželi gozi ljudske pravice in tudi slovensko narodnost, pa ne moremo slaviti".

Drugi vzrok, ki ga navaja članekar je ta, da dr. Adlešič ne prihaja k vsem Slovincem, ampak samo k oni skupini ameriških Slovencev, "ki nosijo na sebi žig črne reakcije, ki je proti delavskim unijam, proti delavskim političnim akcijam, ki brani Hitlerjeve in Mussolinijeve zločine v Španiji, ki zagovarja Japonce in vse kar je proti ljudskega."

"Iz stare domovine smo izvedeli, da je dr. Adlešič osebno pošten mož, da je ostal krščenski človek, čeprav so ga potegnili v močvirje slovenske katoliške politike, ... Škoda, da prihaja zdaj kot zastopnik beograjskega režima in v vlogi komisarja, človek, ki bi mu sicer mogli z veseljem stisniti roke".

Ne bilo bi prav če bi se dr. Adlešič vrnil domov pod utisom, da so Slovenci v Združenih državah prijatelji Hitlerja, Mussolinija in fašizma,

da odobravajo reakcionarni belgajski režim in njegovo politično, gospodarsko in narodnostno zatiranje ljudstva v deželah Jugoslavije. Računajoč na njegovo osebno poštenost, bi mogli predstavnikom večine ameriških Slovencev izročiti dr. Adlešiču vsaj pismeno, kako misli, čuti, in kaj pričakuje in želi svob. doljubna in demokratična ameriška Slovenija."

Dr. Adlešič je bil v Ameriki od Slovencev precej hladno sprejet, ker je večina slovenskih društev sklenila, da ne bo sodelovala pri obisku, ki ima namen agitirati za Stojadinovičevo vlado. Na obisk na banketu v Pittsburghu je bil razmeroma slab. Dr. Adlešič je na njem govaril in zagovarjal politiko Stojadinoviča in prijateljstvo s Hitlerjem in Mussolinijem, češ, da je v njihovi družbi Jugoslavija vazna.

Poleg tega so govorili še predstavniki in uradniki konzulata. Predstavnikom slovenskih pittsburghskih društev niso pustili, da bi ga pozdravili in mu povedali želje ameriških Slovencev.

SLOVENCIV ŠPANIJI.

Pod naslovom "Naši v Španiji", je izšla v hrvaščini obsežna knjiga, ki popisuje junaštvo in žrtve jugo-slovenskih prostovoljcev v Španiji.

Slovencev je v Španiji okoli 300. Mnogo jih je iz Slovenije, ki so skrivaj z veliko težavo prekoracili avstrijsko, švicarsko, francosko in špansko mejo. Nekateri so bili iz Avstrije, Švice, Nemčije in celo iz Francije po večkrat šupireni v domovino, pa so vendar prišli na cilj, v mednarodno brigado. Največ med njimi pa je naših izseljencev iz Francije, Belgije in U.S.A. Prej so bili razbiti po različnih edinicah, sedaj pa je večina Slovencev v "Cankarjevi četi", ki so ji slovenske izseljenke iz Francije prvega maja poslale lep prapor.

Med našimi "Španci" je tudi ing. Gustinčič iz Ljubljane, bivši poslanec v beograjskem parlamentu. Gustinčič je starešina naših prostovoljcev in ima čin poveljnika brigade. Od znanih rojakov so tam Kveder Dušan, Perenič Janez, Boebler Aleksej, Janhuba Rudolf, Kuret Peter, Mravljak Božo, Kreft Ivan (ki je živ in zdrav!) i. t. d. Vesti, da je bila "Cankarjeva četa" na aragonski fronti uničena, niso točne.

Vsi Slovenci se živo zanimajo za razmere v Sloveniji, posebno za delovanje Hitlerjevcev in za boj proti njim. Zelo mnogo pišejo svojem, pa le redko dobijo odgovor, ker jim pisma pleni naša policija. (Vzajemnost v Rušah so celo razpustili, ker so se nekateri njeni člani dopisovali z "Španci"). Njihova največja želja je, da bi dobili čim več pism, časopisov, revij, knjig i. t. d. iz Slovenije, da bi bili dobro poučeni o naših razmerah.

"Cankarjeva četa" se odlikuje po hrabrosti. Ni čudno, saj piše eden naših fantov. "Borimo se dobro, saj vemo, da z obrambo vsake republiškanske Španije, branimo naše meje na Snežniku in Karavankah. Če postane Hitler in Mussolini premagala našo republikansko armado, bo na vrsti naša slovenska domovina!"

Anglikanci za pomoč Židom. Anglikanska cerkev je imela svoj letni cerkveni zbor, na katerem je škof iz Chichestra predložil resolucijo, ki izraža ogorčenje nad nekrščenskim preganjanjem Židov v Avstriji in Nemčiji. Bila je soglasno sprejeta od vseh navzočih škofov.

Roseveltova konferenca za politične begunce iz Avstrije in Nemčije,

se je vršila na poziv Roosevelta dne 8. julija v svianu (Francija). Pozivu se je odzvalo 30 vlad, ki so se te konference udeležile. Na konferenci se je razpravljalo o pomoči emigrantom iz dveh dežel in pa o pomoči političnim preganjencom, ki še žive v Nemčiji in Avstriji. Namen konference je tudi izražen v želji washingtonske vlade "da se prepereči, da trpljenje teh ljudi ne postane še večje."

Pastor Niemöller.
Berlin, 2. julija.

Danes je preteklo leto dni, odkar sedi v ječi protestantski duhovnik Niemöller, bivši pomorski oficir in plemenit vojak. V ječi sedi zato, ker ni

hotel potverjeti evangelija po želji hitlerjevskih oblastnikov. V protestantski cerkvi v Delemu se je ob tej priliki vršila služba božja, kateri je prisostvovalo 2000 ljudi, med njimi 70 pastorejv. Tudi v Londonu so ob tej priliki priradili spominske svečanosti. V londonski cerkvi sv. Martina je daroval mošo čajčesterski škof. Navzoča sta bila med drugimi lord Cecil in lady Oxford. Prisostvovali so tudi mnogi emigranti iz Nemčije: protestanti, katoliki in židje. Čajčesterski škof je v pridigi dejal: "Molimo za pastorja-junake, za njegovo ženo in otroke, za priganjeno cerkev, za kristjane in žide, ki trpe v Nemčiji."

"Naša solidarnost je sončni žarek na bojno pot naših mož in žena."

Dolores Harrwi (Pasionaria) se je obnile na internacionalni koordinacijski odbor za rep. Španijo z naslednjim pismom: "V teh mrečnih dneh, ki jih preživlja naša Španija, je solidarnost sončni žarek na pot naših mož in žena, naših borcev in otrok. Oni čutijo, da niso sami, da bijejo tisoči in tisoči sre iz vseh dežel z njihovim trpljenjem in da se trudijo pomagati jim. Prosimo Vas v imenu žrtev, ki jih s trpljenjem doprinaša Španija za obrambo demokracije in miru, da nadaljujete s svojim šlovekoljubnim delom solidarnosti. Pošljite nam slanino, moko, fižol, sladkor; pošljite nam tudi milo, zobne ščetke, zobno pasto, moško perilo, ker nam vsega tega manjka... Želimo rešiti svoje otroke, pomagati svojim ženam, hočemo, da imajo naši delavci jesti. Hvala Vam vsem za Vašo požrtvovalnost do naše junške Španije. Hvala Vam vsem, ki pomagate, da mi v Španiji lažje prebijemo dneve žrtev in boja. Španija, ki se bori za vse človeštvo, se Vam zahvaljuje."

Letak dr. Mačka.

Dr. Vlatko Maček je izdal letak, ki ga v celoti priobčujemo, ker vsebina letaka popolnoma ustreza našim slovenskim razmeram. Saj v Sloveniji vlada še hujši teror in samovolje upravnih in cenzurnih organov kot na Hrvaškem. V Sloveniji se še tisti shodi opozicije in tiste poročila, ki se na Hrvaškem dovoljujejo, ne smejo vršiti ozir. objavljati. Letak se glasi:

Opozoritev celokupnemu uradništvu!

Postopanje vlade g. Stojadinovića in njegovega uradniškega aparata napram hrvaškemu narodu presega, posebno v zadnjem času, po množini nezakonitosti že vse mere.

Obstoječi zakoni, ki niso odraz volje ljudstva in ki so izdani samovoljno brez njegovega sodelovanja in proti njemu, niso sami na sebi in po svoji naravi nič drugega kot reakcionarni absolutistični dekreti. Vladi g. Stojadinovića pa ni dovolj, da vlada s takimi absolutističnimi dekreti, ne da bi izdala zakone, radi katerih je po lastnih trditvah prišla, ampak svojevoljno krši in gazi same in po svojem uradniškem aparatu še te svoje reakcionarne zakone.

Kot primer navajam sledeče:

Že par let govori g. Stojadinović o novem svobodnem zakonu o tisku. Praktično pa izvaja cenzuro, ki je mnogo slabša od cenzure diktature bestega junarja. V dnevnem tisku se cenzurirajo in plenijo stvari, ki so prej že šle skozi cenzuro, kar se tiska v Beogradu, se ne sme objaviti v Zagrebu; članki, ki jih je cenzura že dovolila, se neknažno mečejo ven. Plenijo se znatstvene revije. Plenijo se sodne rešitve. Cenzurni uradniki svobodno izlivajo svoj bes proti vsemu, kar je hrvaškega.

Toda še to, da z zaplenitvami preprečujejo svobodo tiska, jim ni dovolj, ampak grede tako daleč, da določajo, kaj mora prinesti dnevni tisk, na katerem mestu in v kakšnem slogu. Odreje se celo barva črk. Tako mora biti marsikateri govor g. Stojadinovića objavljen v dnevnem tisku na naslovni strani in z rdečimi črkami. Če tega kak časopiš ne izvrši, je zaplenjen in naslednjegadane se ga v celoti odnese brez ozira na vsebino.

Policijske svojevoljno brez sodnega odloka vdira v tiskarno, kjer divješko razbija stavek in odnaša nezaplenjene knjige in časopise. Tiskarskiškemu osebju z nepetimi revolverji pretijo s smrtjo. Na kratko-sistematsko, s surovim in predrznim postopanjem, se duši vsaka tiskana svobodna be-

geda, ter se je sistem današnje cenzure pretvoril v najslabšo policijsko smovoljg.

Vprašam, kateri, celo današnji reakcionarni zakon dovoljuje tako divjaško postopanje?

Policijske daje in odvzema potne liste svojevoljno, kakor se ji zdi, brez pojasnila.

Brezki načelniki izdajajo dnevno številne obsodbe proti hrv. kmetom, kaznujejo jih z globami in zapirajo celo za samo razobešanje hrv. zastav.

Občinam se z banovinskim sklepom odvzema pravica, da razpologajo z lastnim denarjem, in to celo tedaj, če gga hočejo vložiti v banovinsko hranilnico.

Še vedno so slučajji, da se sodne preiskovance vrača žandarmeriji v znano "postopanje", o prijave proti takemu postopanju ostanejo brezuspešne.

Še več, je sodnik, ki, namesto da bi pričel pravilno klicati na zaslišanje, daje pripeljati pričel po žandarjih, nudeč na ta način žandarjem priliko, da na znani način vplivajo na izjave prič pred sodiščem.

Že to je znak slabe moralne kvalitete, če uradnik iz interesa izvršuje slabe zakone. Zato pa naj tisti, ki iz kakršnegakoli razloga nima moralne sile, da se odpravi službi proti svojemu narodu, ima na umu besede Fry-Teyeranda, ki mu je uspelo, da obdrži mesto policijskega ministra pod nekoliko najnesprotnnejšimi režimi v Franciji in ki je ob koncu svojega življenja dal uradništvu kratek nasvet: "čim manj vnema gospodje."

Če pa kdo, četudi po višjem ukaz, krši zakon, potem je to nepošteno in kaznivo dejanje, in tak človek se pregreši nad hrv. narodom in oškoduje njegove življenske interese.

Zato naj vse take gospode ne misli, da bodo ostale ta dejanja brez posledic in da se bodo mogli izgovorjati na višji ukaz. Prej ali pozneje bo prišlo do ljudskega sodišča, ki bo vsakemu plačalo po zaslugi. Taki ljudje ne bodo mogli najti kruha v hrv. narodni sredini, gotovo pa naj še ne nadejajo, da jim bo hrv. narod za njihova zla dejanja plačeval celo še pokojnine.

Zato sem naslovil na vse organizacije HSS-a in na vse narodne zastopnike

poziv, s katerim jim nalagam dolžnost, da vodijo točno evidenco o delovanju vsakega, tudi najmanjšega uradnika, ter da si vsako nezakonito in nečloveško postopanje državnih uslužbencev, od najvišjega pa do najmanjšega, dobero zapomnijo, zapisujejo in javijo hrv. narodnemu vodstvu.

V Zagrebu, dne 23. maja 1938.

Dr. Vlatko Maček.

Potrebno je, da tudi v Sloveniji vsi demokratični ljudje zasledujejo in si zapomnijo take uradnike in njihove nečloveške in nezakonite dejanja.

Na pragu nove svetovne gospodarske krize?

Znani marksistični gospodarstvenik S. Varga je napisal maja meseca študijo o položaju mednarodnega gospodarstva in prihaja na podlagi svojih opazovanj do sledečih zaključkov:

"Danes že ni več nobenega dvoma, da ni krize, ki je izbruhnila lanskega leta v Ameriki, samo na Ameriko omejena, "vmesna" krize, kot je bila tista l. 1924 in 1927, temveč je kot prava velika krize, ki zaključuje ciklus kapit. proizvodnje od l. 1927-1937. Prej običajno optimistično predvidevanje, da bo prineslo letošnje leto konec krize, so izginila iz ameriškega časopisja. Veliko nezadovanje gradbene industrije, zelo skrčena naročila strojev, zmanjšanje avtomobilske proizvodnje za več kot za polovico v primeru z istimi meseci lanskega leta, težnje k nadaljnjemu zmanjševanju proizvodnje drobno-vse to kaže, da je poglobljanje krize v U.S.A. v popolnem razvoju.

Danes pa je tudi že jasno, da bodo ostale kapit. države vse bolj in bolj bredle v krizo in da imamo opraviti z začetkom ciklične krize kapit. gospodarstva. Brez dvoma je, da bo l. 1938. za cel svet leto krize, čeprav prav bodo oblike krize v posameznih državah zelo različne in čisto nesprotno.

Leto 1938. bo pomenilo splošno nadprodukcijo v "normalnih" kapitalističnih državah (U.S.A., Vel. Britanija, Skandinavija, Belgija, Nizozemska, itd.) nadprodukcijo izvoznega blaga ob enem s pomanjkanjem surovin v avtoritativnih državah, ki so že vojno začele ali pa se na njo z vso silo pripravljajo, nadprodukcijo poljedelskih pridelkov, valutne krize in pomanjkanje uvoženega industrijskega blaga v agrarnih in kolonijalnih deželah.

Na ta način bo slika kapitalističnega svetovnega gospodarstva v novi krizi mnogo bolj pisana in nasprotujoča si, kot je bila v krizi l. 29. do 33. Vsem državam bo preskupna težnja pridovitnikov, ki bodo skušali izrebljati krizo v svrhu nadaljnjega poslabševanja pogojev delovnega ljudstva in prevladati posledice krize na delovne sloje lastne zemlje in kolonij. To pa bo popolnoma nujno vodilo do poostitve razmerja med posameznimi razredi v današnjem kapitalističnem svetu. Povečana napetost v notranjosti raznih držav pa bo dala avtoritativnim državam nov povod, da bodo skušale povzročiti svetovno vojno, da bi tako odstranile naraščajočo notranjo težkočo. Tako vodi izbruh nove krize k poostitvi in povečanju vojne nevarnosti."